

САХА ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТИН НЬУРБА ОРОЙУОНУН
МУНИЦИПАЛЬНАЙ БҮДДЬҮӨТҮНЭЙ
ОСКУОЛА ИННИНЭЭБИ ҮӨРЭХТЭЭНИН ТЭРИЛТЭТЭ
ОБОНУ САЙЫННАРАР КИИН
«САРДААНА» 2№ ОБО УҺУЙААНА

Доклад темата:

Гражданской-патриотической иитиигэ оскуола иннинээби үөрэхтээнин
тэрилтэтэ дьиэ кэргэни кытары бииргэ үлэлээһинэ

Ньурба куорат иккис нүөмэрдээх
«Сардаана» уһуяанын
сүрүн иитээччитэ:
Данилова Марина Руслановна

Ньурба куорат, 2024 сыл

Аныгы уопсастыба үүнэр көлүөнэбүэ гражданнары уонна патриотизмы үөскэтэр соруктары киллэрэн туран, үөрэх тиһигэр үрдүк ирдэбиллэри туруорар. Уһуяан, үөрэх маннайгы кэрдийһэ буоларынан, бу процесска сүрүн оруолу ылар. Ол эрэри, уһуяан иитиллээччилэрин дьиэ кэргэттэрин кытта ыкса сибээстээхтик бииргэ үлэлээһиннэ үгүс кыһалжалары көрсөр. Иитээччи төрөппүтү кытары сөптөөх сыһыаны олохтоон, бириэмэни аттаран араас тэрээһиннэргэ төрөппүттэр көхтөөх кыттыыны ылалларын ситиһэн, сөптөөх эйгэни тэрийэн, араас интэриэһинэй тэрээһиннэри ытыахтаах.

Дьиэ кэргэни кытары бииргэ үлэлээһин суолтата:

Дьиэ кэргэн – оҕону иитиигэ, тулалыыр эйгэтин, уопсастыбаны кытары билиһиннэриигэ бастакы уонна сүрүн оруолу оонньуур. Төрөппүттэр бэйэлэрин сирдэрин-уоттары, моральнай принциптэрин уонна сыаннастарын тэрийиигэ улаханлык сабыдыаллыылар. Ол иһин оҕону гражданскай-патриотическай иитиигэ төрөппүттэр көхтөөхтүк кыттыылар олус наадалаах. Иитээччилэр уонна төрөппүттэр биир ситимнээх үлэлэрэ – оҕо бэйэтин эрэллээхтик тутта-хапта сылдыарын уонна бары өтгүнэн сайдарын ситиһэр, биир кэлим үөрэҕи үөскэтэр.

Бииргэ үлэлээһин ньымалара:

Уһуяанна гражданскай-патриотическай иитиигэ көдүүстээх үлэ ытылларын туһуттан дьиэ кэргэни кытта үлэ араас көрүнгэ ылылар. Дьиэ кэргэни кытары ытыллар тэрээһиннэр көрүнгэрэ: бырааһынньыктары, экскурсиялары, походтары уонна да атын мероприятиелары тэрийии төрөппүттэргэ уонна оҕолорго тэннэ культурнай тэрээһиннэ, үөрэх эйгэтигэр кытталларыгар көмөлөһөр. Маннык тэрээһиннэр дьиэ кэргэн сибээһин бөбүргөтөллөр уонна биир сомоҕолоһуу, өйдөһүү эйгэтин үөскэтэллэр.

Холобур маннык тэрээһиннэр киирэллэр:

- Масленица - норуот оонньууларын, ырыаларын-үнкүүлэрин бырааһынньыга, нуучча норуотун үгэстэрин кытары билсэр.

- Кыайы күнэ - ветераннар кытгыылаах үөрүүлээх тэрээһин, мемориалларга сибэкки дьөрбөтүн ууруу, хоһооннору аабы уонна байыаннай ырыалары толоруу.
- Экологической акциялар - территорияны ыраастааһын, маһы олордуу, оҕо айылҕаны уонна тулалыыр эйгэни харыстыыр үгэстэри үөрэтэн, оҕо билэн-көрөн, этигэр-хааныгар ингэриннэбинэ, айылҕаҕа, тулалыыр эйгэҕэ сыһыана уларыыа, оту-маһы алдьатыы, кыылы-көтөрү кыргыы, сири-дойдуну киртитээһин аҕыйаа этэ.

Дьиэ кэргэн бырайыактара

Дьиэ кэргэн бырайыактара төрөппүттэргэ уонна оҕолорго бэйэлэрин көлүөнэлэрин историятын, культурнай үгэстэрин уонна айылҕаны дьэнкэтик чинчийиигэ кыах биэрэллэр. Былыр-былыргыттан саҕалаан билигин олоҕу, бэйэтин дойдутун үөрэтиигэ интэриэһи көбүлүүр. Холобур: «Мин төрүччүм» бырайыакка үлэлиэн сөп, ол чэрчитинэн оҕолор төрөппүттэрин кытары генеалогической маһы онороллор уонна бэйэлэрин өбүгэлэрин туһунан билэн, научнай үлэ онорон, араас конференцияларга кыттар кыахтаналлар.

Информационнай-сырдатар үлэлэр.

Төрөппүттэри кытары араас көрсүһүүлэр, консультациялар, лекциялар уонна семинардар – төрөппүттэр оҕолоругар патриотической иитини көбүлүүргэ сөптөөх билиилэри, үөрүйэхтэри ылалларыгар көмөлөһөллөр. Информационнай стендэлэр, буклеттар уонна куйаар ситим нөнгүө бу темаҕа киэнник тарҕатан, туһалаах информацияны хомуйан билиилэрин чингэтэргэ көмө-тирэх буолар. Холобур манньк темаларынан:

Россия историята уонна кини геройдара;

Гражданнар бырааптара уонна эбээһинэстэрэ;

Россия норуоттарын культурата уонна үгэстэрэ.

Айар конкурстар уонна быыстапкалар

Уруһуй, илиинэн оноһуктар конкурстарыгар кытгыы, дакылаат аабыы, дьиэ кэргэн хаартыскаларын быыстапкатын уонна да атын айар үлэлэри тэрийии, төрөөбүт дойду, айылҕа, урут буолан ааспыт история кэрчиктэрин темаларыгар

анаммыт семинардарга, араас спорт күрэхтэригэр кыттыылара оҕо билиитин уонна тулалыыр эйгэҕэ интэриэһин үөскэтэр, эт-хаан өттүнэн чөл буоларын ситиһэр. Холобур: «Өбүгэлэр оонньуулар», «Тулалыыр эйгэбин киртитимэ, ыраастык тут» диэн акция чэрчитинэн авангарднай көстүүм күрэхтэрэ оҕолору уонна төрөппүттэри искусство ураты эйгэтигэр көбүлүүн, талааны арыыйан сөп, өбүгэлэрбит былыргы оонньоон ааспыт араас оонньууларын көрүүнүн кытары билиһиннэрэн, оонньотон дьиэ кэргэнгэ биир интэриэһи үөскэтэн, төрөөбүт дойдуга тапталы инэриигэ, бириэмэни туһалаахтык атаарыыга күүс-көмө, өйөбүл-тирэх буолар.

Араас социальной акциялар

Территорияны ыраастааһын, мас олордуу, ветераннарга уонна кыаммат ыалларга көмө курдук социальной акциялары тэрийээһин оҕоҕо уопсастыба уонна тулалыыр эйгэ кыһалбатын толору билэригэр, аһыныгас санаалаах буоларыгар көбүлүүллэр. Төрөппүттэр маннык тэрээһиннэри көхтөөхтүк өйүөхтэрин, социальной эппиэтинэс ылынан холобур көрдөрүөхтэрин сөп. Холобур: пааркаҕа, өрүскэ эбэтэр оҕо саадын тиэргэнигэр субуотунньук. Кыһалдалаах кыаммат ыаллары өйөөһүн үтүө дьаарбанката. Кырдьаҕастар дьиэлэригэр волонтерскай көмө.

Аныгы технологиялары туһаны

Аныгы технологиялар уһуйаан уонна дьиэ кэргэн икки ардыларыгар бииргэ үлэлииргэ сана кыахтары арыйаллар. Социальной ситимнэргэ, онлайн платформа, видеоконференциялар бөлөхтөрүн нөнгүө информациянан түргэнник атастаһахха, сүрүн сытыы боппуруостары дьүүллэһиэххэ уонна бииргэ үлэлиир дьаһаллары тэрийиэххэ сөп.

Түмүк

Гражданскай-патриотическай иитиигэ оскуола иннинээҕи үөрэхтээһин дьиэ кэргэни кытары көхтөөхтүк үлэлээһинэ аныгы үөрэх хаамыытын сүрүн сорууга буолар. Иитээччилэр уонна төрөппүттэр биир сомоҕо буолан тэннэ үлэлэстэхтэринэ эрэ оҕоҕо төрөөбүт дойдутугар тапталын, кини историятыгар уонна культураныгар ытыктабылын, интэриэһин үөскэтиэн,

билиитин-көрүүтүн толору сайыннарыан сөп. Манзык иитии дойду инники кэскилигэр бэйэтин кылаатын киллэрэргэ бэлэм, эппиэтинэстээх, төрөөбүт дойдутун таптыыр, ытыктыыр өйдөөх-санаалаах гражданины иитэн таһаарарга тирэх буолар.